

Kurt Melens

Ways of Seeing

VIER BOEKJES OVER HEDENDAAGSE DANS

Het CC Maasmechelen trekt al een decennium de kaart van hedendaagse dans en bouwt gestaag artistieke banden uit met choreografen als Vincent Dunoyer, Alexander Baervoets, Tom Plischke, Emio Greco en Annamirl van der Pluijm. Het getuigt van moed en geslaagde inspanningen dat het – nu binnen het grotere samenwerkingsverband Dans in Limburg – prioriteit heeft gegeven aan fundamenteel onderzoekende choreografen en dansers. Een van die inspanningen bestaat uit vier essaybundels over hedendaagse dans.

Danssolo/Solodans

In 1999 verscheen *Danssolo/Solodans*. Het toenmalige werk van Alexander Baervoets, Emio Greco en Annamirl van der Pluijm wordt er uitgediept door Myriam van Imschoot, Rudi Laermans, Pascal Gielen en Tuur Devens. Het zijn essayisten waar je kwaliteit van verwacht, en dat bieden ze ook. Van Imschoot werkt, aan de hand van een repetitie die later de bron zou blijken van Baervoets' solo-improvisatie *Das Wohltemperierte Klavier*, feilloos de wetten en axioma's af van de hedendaagse danssolo. Ze fluctueert tussen vergelijkingen met de solodanser in het klassieke ballet, en bouwt geleidelijk een pleidooi op dat de solodans herdefinieert tot een microscopisch geconcentreerde *state of being* bij toeschouwer en bij danser. Van Merce Cunningham over Steve Paxton tot Trisha Brown geeft ze aan hoe de principes van de 'alleen-danser' verschuiven en verhelderd worden. Ook Rudi Laermans vertrekt vanuit de 'pure' dans van Alexander Baervoets, en wel vanuit de afwijzende perceptie van Baervoets' werk. Die afwijzing wijt Laermans aan het ontbreken van een zelfreflexieve traditie in onze kunsten, behalve in de beeldende kunst. Alexander

Baervoets vormt daar dan de uitzondering op: 'Muziek, decor, verhalen of boodschappen: dans hoeft alleen maar *bewegingen te laten gebeuren* om dans te zijn.' Waar Myriam van Imschoots essay een algemene inleiding brengt, bouwt Laermans verder en onderzoekt hij binnen de reeks het gegeven 'tijd' in combinatie met ruimte en beweging. Pascal Gielen's essay kan mij minder bekoren, ook al vertrekt Gielen van het fascinerende werk van Emio Greco. Maar het essay *Out of text* vertrekt te duidelijk vanuit de literatuurtheorie en schiet zijn doel voorbij. Vrij gratis wordt gestrooid met de symbolische orde, de idiosyncratische taal, het disfunctionele lijf, om een hoogtepunt te bereiken in een wending als de 'antidiscursiviteit van het burleske lichaam' en 'het lichaam als een subversieve en chaotische obstructie'. Gelukkig wordt de publicatie afgerond met een bevattelijk en geïnspireerd essay van Tuur Devens, waarin hij de dieptestructuren van zowel het oeuvre als de figuur van Annamirl van der Pluijm blootlegt. Devens' essay portretteert en onderzoekt de beweging van de danser binnen een context van snel veranderende verhoudingen tussen ruimte, tijd, beweging en betekenis in de podiumkunsten van de twintigste eeuw.

Danssolo/Solodans is een Nederlandstalige publicatie. De drie andere publicaties zijn tweetalig (Nederlands/Engels).

Het geheugen van de blik

Zo is er *Het geheugen van de blik/The memory of the look*, met essays over en portretfoto's van Vincent Dunoyer, Tom Plischke en Alexander Baervoets. In *Het verklonterde beeld* gaat Pieter T'Jonck dieper in op de performances *Vanity* en *Etude #31* van Dunoyer, waarbij hij naadloos de focus verlegt van de danser

naar de toeschouwer en aantoonde hoe de blik zelf wordt beïnvloed door de voorstelling die hij waarneemt, de tijd die hij doormaakt, en het geheugen dat hem narratieve betekenissen inprent. T'Jonck weet helder de bronnen van Dunoyer te synthetiseren, maar stipt tegelijkertijd de meerwaarde van deze danser aan ten opzichte van de choreografen waarmee hij reeds werkte en wiens solo's hij als basis nam voor de voorstelling *Three solo's for Vincent* (Steve Paxton, Anne Teresa de Keersmaeker, Liz LeCompte). In de weg die de essayreeks aflegt, wordt hier de dwang van de oorspronkelijkheid van de dans weerlegd. Het werk van Dunoyer toont immers aan dat de herhaling van een reeds bestaande 'choreografie' via haar onzuiverheden op zich even constituerend kan zijn als de uitvinding van een nieuwe 'serie' van bewegingen. Zoals in *Danssolo/Solodans* is er ook nu een anticlimax in de essays. Voor mij ligt die in het essay *Tussen blik en herinnering* van Hugo Haeghens. Waar het essay van T'Jonck niet ophoudt om je blik te laten verschuiven en voldoende voorstellingsvermogen oproept om reikhalzend uit te kijken naar de volgende keer dat Vincent Dunoyer in de buurt is, leest Haeghens' werkstuk als een inleiding of een nagesprek bij de voorstelling. Na het heldere discours van Pieter T'Jonck leidt het lezen van het essay van Haeghens tot een betutteld gevoel bij de lezer. Waar T'Jonck meandert, trekt Haeghens een te rechte lijn. Theoretisch is het interessant om bij het oeuvre als dat van Dunoyer twee verschillende zienswijzen te plaatsen, ware het niet dat één kwalitatief hoogstaand essay al honderden blikken in zich kan dragen. Die blikken opnieuw reduceren voelt aan als verlies.

Heel anders van toon is het essay *Mind the gap*, waarin de Duitse publicist Gerald Siegmund vertrekt van de sofistieke paradox van de pijl (Zeno) om de verbinding tussen ruimte en tijd in het waarnemen van beweging te onderzoeken. Hij beargumenteert dat herhaling – een 'structureel element' van tijd – al door de Griekse sofisten werd aangevoeld als een gevaar voor het individu, voor de 'identiteit'. Tom Plischke's *Fleur*, een afstudeerproject dat hij maakte bij P.A.R.T.S., wordt vervolgens ontleed als een toonbeeld van dat verlies aan 'identiteit'. Het latere werk van Plischke wordt gebruikt om opnieuw het kader te verbreden, waardoor Siegmund probleemloos het Theater van de Wreedheid van Antonin Artaud, het deconstructivisme van Derrida en de denkkaders van de moderne